

LIBRIS

We know
books

Alexandru Armă

BOMBARDAMENTUL DIN 4 APRILIE 1944

O tragedie bucureșteană

EDITURA VREMEA

BUCUREȘTI

2024

Bombardamentul din 4 aprilie 1944.

Cea mai mare tragedie din istoria Bucureștilor în secolul XX

La 19 martie 1944, armatele sovietice au atins Nistrul. Câteva zile mai târziu, pe 22 martie 1944, generalul britanic Henry Maitland Wilson, comandantul forțelor aliate din Mediterana Orientală, a trimis la București o scrisoare ultimativă, destinată să determine ieșirea României din alianța cu Germania. Întrucât până la data de 28 martie 1944, data ultimei radiograme, partea română nu dăduse nici un răspuns, a fost lansat ordinul începerii bombardamentelor aeriene asupra teritoriului României, cu scopul sprijinirii ofensivei sovietice, care, în acel moment, se desfășura în nordul Moldovei și Basarabiei. Mareșalul britanic al aerului Charles Portal, principalul coordonator al Ofensivei Combinată de Bombardament, stabilise deja prioritățile pentru Europa de Sud-Est: triajul București și căile ferate de lângă Budapesta și Sofia.

Pe 2 aprilie 1944, bombardierele Forței 15 Aeriene au lovit obiective din Austria și Iugoslavia. Pe 3 aprilie, avioanele americane au bombardat Budapesta. Tot în aceeași zi, aproape de orele prânzului, avioane decolate din sudul Italiei au executat o ultimă recunoaștere aeriană asupra Capitalei, fotografiind de la mare înălțime zona cuprinsă între Chitila și Gara de Nord. În București, nimeni nu bănuia ce avea să se întâmple a doua zi.

Marți, 4 aprilie, era o zi frumoasă de primăvară. În Capitală se desfășura un exercițiu pregătit în cazul unui atac aerian. La ora 10.30, sirenele au răsunat în tot orașul anunțând prealarma. Bucureștenii, care ieșiseră pe străzi ca să se bucure de vremea frumoasă, nu s-au îngrijorat, pentru că exercițiul fusese anunțat în presă cu următoarea

precizare: „Cu ocazia acestui exercițiu de prealarmare, activitatea nu-și va întrerupe cursul ei normal”. Nimeni nu bănuia însă că, la aceeași oră, o formație de circa 350 bombardiere de tip B-24 *Liberator* și B-17 *Flying Fortress*, aparținând Forței 15 Aeriene a SUA, decolase din sudul Italiei, având ca obiectiv Gara de Nord, Atelierele CFR și triajul de la Chitila.

După ce au survolat Marea Adriatică, bombardierele americane au urmărit itinerarul nord Lacul Scutari – Krusevac – Vidin, în direcția României. Vremea urâtă de deasupra Balcanilor a făcut ca o parte din formație să abandoneze misiunea și să se întoarcă la bază. Și-au continuat zborul spre obiectiv 170 de bombardiere B-24 *Liberator* din Grupurile 98, 376, 449, 450 și 451, majoritatea aparținând Escadrei 47 Aeriene. Acestea au intrat în spațiul aerian românesc între Calafat și Bechet, în patru valuri, începând cu ora 13.10.

La ora 11.50, formația inamică de bombardament a fost semnalată pe coasta Dalmației, cu direcția nord-est, alertând sistemul de urmărire german din Balcani. La sud de Carpați, toate unitățile aeronauticii militare române și germane se aflau în alertă, ordonându-se, începând cu ora 12.10, „Atenție mărită!”, pentru toate grupurile de vânătoare. La ora 12.25 s-a ordonat „Alarmă de gradul 3”, indicând iminența unui atac aerian asupra teritoriului românesc. Pe aerodromurile de la Roșiorii de Vede, Pipera, Popești-Leordeni și Otopeni, piloții români de vânătoare din dispozitivul de apărare a teritoriului așteptau din clipă în clipă să decoleze pentru a intercepta formațiile de bombardiere americane. Primii care au decolat au fost piloții Grupului 1 de la Roșiorii de Vede, urmându-i, câteva minute mai târziu, cei din Grupurile 6 și 7 și Escadrila 53 Vânătoare, unități dislocate pe aerodromurile din jurul Bucureștiului.

Primele două valuri de bombardiere americane au survolat Câmpia Română pe direcția Cetate – nord Caracal – Văleni (nord-vest de Roșiorii de Vede) – Lungulețu (punctul inițial de atac), de unde au luat cap compas 115°, care

coincidea cu traseul căii ferate, pe porțiunea Triaj – Gara de Nord. Celelalte două valuri de bombardiere au avut un traseu ușor modificat, trecând pe lângă aerodromul din Roșiorii de Vede exact când avioanele IAR-80 și IAR-81 ale Grupului 1 Vânătoare se ridicau în aer.

Sublocotenentul aviator Gheorghe Gulan, din Escadrila 64 Vânătoare, își amintea prima întâlnire cu bombardiere americane care se îndreptau spre București: „După decolare cu toată escadrila, am urcat la 3000 m, unde am văzut trecând deasupra noastră valuri de avioane de bombardament americane. Toată escadrila am tras de manșe pentru a lua înălțime și am sfârșit prin răspândirea tuturor avioanelor noastre, care nu au fost capabile să răspundă dorinței noastre de a lua înălțime cât mai repede. Efectul a fost invers, am pierdut înălțime din cauza motoarelor cu putere mică, fiecare trebuind să reluăm manevrele pentru a ajunge la plafonul bombardierelor. Atunci când am ajuns deasupra Bucureștiului, am constatat că eram singur și că nu puteam să ajung la înălțimea la care zburau «Liberatoarele». Totuși, așa singur cum eram, m-am apropiat de un grup de 15-20 de avioane de bombardament, declanșând focul [...] de la distanța de aproximativ 500 m, fiind sub nivelul lor. În același timp, am observat că din bombardierele americane cădea o ploaie de zale și tuburi de cartușe de la mitralierele de bord. În această situație, am considerat că este mai bine să mă retrag, gândind că vor mai fi ocazii pentru alte confruntări. Acestea au fost cu prisosință în zilele ce au urmat”.

La ora prânzului, în București s-a dat alarma din nou. De această dată, pericolul era real. Oamenii se găseau la lucru sau cu diverse treburi în oraș și mulți nu au mai luat în seamă sirenele care răsunau din nou în tot orașul. Iată ce nota locotenentul (r.) Corneliu Valjan, care, în calitate de interpret/translator al Secției II Informații, va lua parte la interogarea aviatorilor americani capturați după acest raid: „În dimineața zilei de 4 aprilie 1944, s-a făcut, din nefericire, în București, un exercițiu de alarmă aeriană, care s-a încheiat pe la ora 10. La ora 13 s-a dat din nou alarma,

însă nimeni n-a mai luat-o în seamă, crezând că se repetă exercițiul. Dar pe cer se auzea zgomot crescând de motoare și deodată a apărut în bătaia soarelui – era o zi frumoasă cu cer albastru – prima escadrilă de bombardiere argintii, primul val de avioane ce păreau așa de mici, din cauza înălțimii la care zburau, și așa de frumoase din cauza sclipirii lor în soare, încât nimănui nu-i venea să creadă când a auzit primele explozii ale bombelor aducătoare de moarte și distrugere. Ce ar putea să aibă americanii împotriva noastră? Înțelegeam să bombardeze Ploieștiul, dar Bucureștiul, de ce? În timp ce oamenii erau cuprinși de confuzie, bombele îi ucideau cu miile. A fost raidul cu cel mai mare număr de morți dintre toate raidurile abătute asupra României. Victimele s-au estimat la aproximativ 9000 de persoane. Eu însumi, împreună cu familia, am stat în curte și am privit cum se scurg valuri succesive, fără să ne dăm seama că pericolul venea nu numai de la bombe, ci și de la schije de antiaeriană. De altfel, o bombă răzleață a căzut la vreo 200 de metri de casa noastră și a ucis-o pe mama a doi copii”.

Conferențiarul universitar Ion Hudiță, care se întorcea de la Universitate în cartierul Vatra Luminoasă, își amintea și el: „De-abia m-am urcat în tramvai – era unu și un sfert – și s-a auzit alarma. Când să trecem de Piața Brătianu, sergenți de stradă și un comisar au oprit toate tramvaietele, invitând lumea să se adăpostească unde poate. Mă îndrept spre Piața Rosetti și, văzând toată lumea alergând îngrozită, m-am adăpostit în gangul unei clădiri vechi”.

Profesorul Gheorghe Zane, de la Universitatea din Iași, care se afla refugiat de câteva zile în București, se ducea la Stația CFR Basarab pentru a-și ridica bagajele, când s-a dat alarma. Acesta nota în memoriile sale: „Alarmă ca și în zilele precedente. Populația a crezut că este vorba de un nou exercițiu și s-a ascuns în adăposturi”. El s-a conformat, dar alții, crezând că este un alt exercițiu, nu au mai luat în serios alarma, nebănuind ce avea să urmeze.

Academicianul Dinu C. Giurescu, care avea 17 ani atunci, se adăpostise împreună cu familia în pivnița casei din strada Berzei 47. Peste ani, își amintea: „Câteva minute, liniște completă. Prea multă liniște. Apoi am auzit

antiaeriana. Era aproape, la Statul Major pe Știrbei Vodă, la circa 200 m de casa noastră. Tunurile AA cu tragere rapidă păcăneau ascuțit. Se încrucișau cu cele de calibru mare, cu detunături mai puternice și mai grave. De ce trag? Doar nu se aud avioanele! Ba da: un vuiet surd venea de departe. Devine mai precis. Se aud motoarele. AA trage tot mai frenetic. Deodată bufnituri repetate parcă veneau din pământ. Erau bombe... Zburau deasupra noastră. Un țuiet prelungit, o explozie (nu prea mare), geamuri sparte, fragmente de cărămidă izbeau pereții casei care se zguduia. În primul moment nu ne-am dat seama dacă fusesem și noi loviți”. O bombă de calibru mic a căzut peste drum de casa familiei Giurescu, intrând printr-un geamlâc în demisolul unei clădiri mici, omorându-i pe cei adăpostiți acolo. Dacă ar fi fost lansată cu o secundă mai devreme, bomba ar fi căzut pe casa lor.

Refugiat la subsolul hotelului „Union”, unde locuia, Gheorghe Zane a trăit și el emoția bombardamentului: „Deodată a început să cadă o ploaie de bombe dinspre Gară, înaintând în faimosul «covor» spre centru. [...] Bombele cădeau în jurul nostru, continuu... Afară părea că un infern se declanșase. În adăpost, copiii au început să plângă și unele femei să scoată țipete. Încet, încet, bubuiturile s-au rărit, până când, după vreo oră, nu s-au mai auzit”.

Maria (Maruca) Cantacuzino-Enescu era împreună cu soțul ei, compozitorul și dirijorul George Enescu, în palatul Cantacuzino din Calea Victoriei când a început bombardamentul. Îngrozită, avea să noteze: „Pe cerul senin de primăvară, huruit, salve de artilerie neașteptate, explozii ce ne smulg ușile din balamale, detonări formidabile făcând țandări geamurile în locul în care George Enescu își compunea cvartetul în *mi bemol* major. Alt cutremur..., provocat de această dată de nebunia ucigătoare a oamenilor, răstoarnă și dărâmă peste tot în jurul nostru casele peste locatarii lor; porumbeii zboară înnebuniți în strălucirea metalică a rachetelor luminoase. Ultimul răcnit al geniului tehnic al secolului... progresele civilizației! Care întunecă albastrul cerului, acoperă soarele”. Cei doi au ieșit apoi pe terasa palatului Cantacuzino, de unde au privit teribilul spectacol: „La cincizeci de metri distanță, ardeau oamenii

LIBRIS

We know
books

Piața Gării de Nord, după bombardamentul din 4 aprilie 1944. În stânga este Policlinica CFR, în centru – turnul cu ceas și în dreapta – monumentul eroilor CFR.

LBRIS

We know
books

Piața Gării de Nord (fotografiată din alt unghi), cu salonul regal (stânga), corpul caselor de bilete (centru) și corpul administrativ (dreapta).

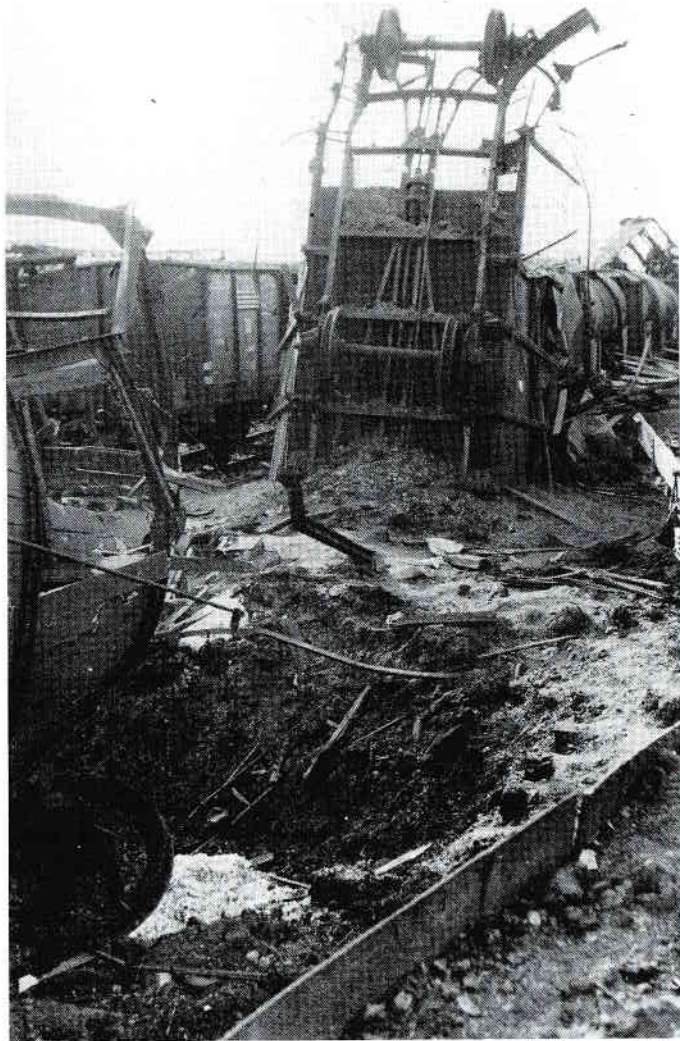

Clădirea Gării de Nord – corpul caselor de bilete și al poștei – după bombardamentul din 4 aprilie 1944.

LBRIS

We know
books
Vagoane de călători surprinse de bombardament în Gara de Nord.

Vagoane distruse în depoul București Mărfuri.